

Sygnatura akt II Ca 3005/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2020r.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Cywilny Odwoławczy
w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Oleksiak

Sędziowie: SO Agnieszka Cholewa –Kuchta

SO Beata Tabaka

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2020 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. N.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia
w Krakowie z dnia 3 października 2019 r., sygnatura akt I C 1356/18/S

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania,
2. w pozostałej części oddala apelację,
3. odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania odwoławczego,
4. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie na rzecz adwokata G. G. kwotę 1 476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi M. N. z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

SSO Agnieszka Cholewa –Kuchta SSO Katarzyna Oleksiak SSO Beata Tabaka

UZASADNIENIE pkt 2

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 marca 2020 roku

Wyrokiem z dnia 3 października 2019 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie oddalił powództwo M. N. przeciwko Skarbowi Państwa Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie o zapłatę (punkt I), zasądził od powoda M. N. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (punkt II) i przyznał adw. Georginie K. - G. od Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie kwotę 2.952 zł, w tym podatek VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi M. N. z urzędu (punkt III).

Orzeczenie zostało oparte na następujących bezspornych ustaleniach faktycznych:

Wyrokiem z dnia 19 września 2014 roku, sygn. akt IX GC 378/10 Sąd Okręgowy

w Krakowie, Wydział IX Gospodarczy częściowo uwzględnił żądanie powoda M. N. skierowane przeciwko M. K., zasądając łącznie na rzecz powoda 241.782,62 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot: 117.342,62 zł od dnia 23 kwietnia 2010 roku do dnia zapłaty i od kwoty 124.440 zł od dnia 16 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Uzasadnienie wyroku na 22 stronie (k. 932 akt sprawy IX GC 378/10) zawiera uzasadnienie dotyczące częściowego uwzględnienia żądania zasądzenia odsetek ustawowych. Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2015 roku, sygn. akt I ACa 189/15 wydanym na skutek apelacji powoda, Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny zmienił zaskarżony w punkcie II wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie sygn. akt IX GC 378/10 w pkt I zasądając od pozwanego M. K. na rzecz powoda M. N. kwotę 329.150,10 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 23 kwietnia 2010 roku, a pozostałym zakresie apelację oddalił. Uzasadnienie pisemne wyroku nie było w sprawie sporządzone. Wniosek w tym przedmiocie nie był składany. Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie była wnoszona kasacja. Nie toczyło się postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy przytoczył treść art. z art. 417¹ § 2 k.c., wskazując, iż dochodzenie na drodze procesu zapłaty za szkodę, którą strona wiąże z wydaniem prawomocnego orzeczenia sądu, musi być poprzedzone uzyskaniem określonego w przepisach szczególnych prejudykatu, a więc orzeczenia przesądzającego o niezgodności z prawem danego zachowania władzy publicznej np. Sądu. Przed jego wydaniem niedopuszczalne jest zatem zasądzenie odszkodowania za szkodę spowodowaną deliktem władzy publicznej. Podniesiono, iż nie zachodzi w niniejszej sprawie wyjątek z § 4 art. 417¹ k.c., zwalniający osoby, które uważają się za poszkodowane z obowiązku uzyskania prejudykatu. Wyjaśniono, że kategoria "bezprawności judykacyjnej" z art. 417¹ § 2 k.c. jest węższa od bezprawności z art. 417 § 1 k.c., która obejmuje każdą obiektywną sprzeczność działania bądź zaniechania władzy publicznej z przepisami prawa. Stwierdzenie niezgodności z prawem powinno nastąpić, według art. 417¹ § 2 k.c., w odrębnym postępowaniu, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Wskazano, iż w odniesieniu do prawomocnych orzeczeń zapadłych w postępowaniu cywilnym przewidziane są trzy postępowania prejudycjalne, a mianowicie postępowania wynikłe: 1) ze skargi kasacyjnej (art. 398¹–398²¹ k.p.c.); 2) ze skargi o wznowienie postępowania (art. 399–416¹ k.p.c.) oraz 3) ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹–424¹² k.p.c.). Poza sporem w niniejszej sprawie było, że powód nie uzyskał wymaganego przez art. 417¹ § 2 k.c. prejudykatu. W konsekwencji, Sąd w niniejszej sprawie nie jest uprawniony do oceny, czy prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie stanowi delikt mogący skutkować odpowiedzialnością Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej. O kosztach Sąd orzekł w punkcie II wyroku, zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności za wynik procesu. Jednocześnie wskazano, iż Sąd nie znalazł podstaw w niniejszej sprawie, które pozwalałyby na wniosek, że zachodzi szczególnie wypadek uzasadniający zastosowanie w stosunku do powoda art. 102 k.p.c. Podkreślono, że sama trudna sytuacja powoda nie uzasadnia zastosowania tego przepisu. Przepis nie może być narzędziem ochrony strony, która wprawdzie jest w trudnych warunkach życiowych i materialnych, jednak wytoczyła bezzasadne powództwo. Powód przegrał sprawę, a był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika z urzędu, któremu Sąd przyznał w punkcie III wyroku wynagrodzenie od Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego, a to:

a. art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 77 Konstytucji RP poprzez ich niezastosowanie ze względu na bepodstawne przyjęcie braku podstaw roszczenia odszkodowawczego z uwagi na nieistnienie prejudykatu, tj. orzeczenia przesądzającego o niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku do sygn. akt I ACa 189/15, w konsekwencji czego Sąd I instancji uznał, że nie jest uprawniony do oceny, czy prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie stanowi delikt mogący skutkować odpowiedzialnością Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej, pomimo że powód nie wiedział o możliwości i konieczności wystąpienia ze skargą o stwierdzenie niezgodności ww. wyroku z prawem oraz w rzeczywistości nie mógł wystąpić z taką skargą, co doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;

ewentualnie

b. art. 5 k.c. poprzez sprzeczne z zasadami współżycia społecznego uwzględnienie zarzutu podniesionego przez pozwanego dotyczącego braku uzyskania przez powoda koniecznego prejudykatu, co z kolei miało powodować brak podstaw do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego, pomimo że powód nie wiedział o możliwości i konieczności wystąpienia ze skargą o stwierdzenie niezgodności ww. wyroku z prawem oraz w rzeczywistości nie mógł wystąpić z taką skargą, co doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia, a to:

a. art. 228 § 2 k.p.c. tj. z dnia 19 lipca 2019 roku (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460) poprzez nieuwzględnienie faktów znanych Sądowi I instancji z urzędu, tj. treści podnoszonych przez powoda we wniosku o zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych i wyznaczenie pełnomocnika z urzędu z dnia 4 grudnia 2016 roku kierowanego do Sądu Okręgowego w Krakowie, na podstawie którego wydane zostało postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 12 kwietnia 2017 roku, sygn. akt I Co 30/17 (w aktach sprawy), które wskazywały na to, że powód uznaje wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku do sygn. akt I ACa 189/15 za niezgodny z prawem, co z kolei skutkowało nieustaleniem przez Sąd I instancji okoliczności, iż powodowi, nie z jego winy, została zamknięta droga do uzyskania prejudykatu na skutek działania Sądu Okręgowego w Krakowie, I Wydział Cywilny, który to zwolnił powoda od ponoszenia kosztów sądowych i wyznaczył powodowi pełnomocnika z urzędu tylko i wyłącznie do sporządzenia pozwu o zapłatę odszkodowania, co powinno uzasadniać stwierdzenie przez Sąd I instancji w przedmiotowym postępowaniu podstaw do wyjątkowego zastosowania art. 424^{lb} k.p.c. lub do zastosowania art. 5 k.c. na zasadach słuszności;

b. art. 220 k.p.c. poprzez bezpodstawne ograniczenie rozprawy do zagadnienia wstępnego tj. kwestii ustalenia czy powód uzyskał prejudykat w postaci orzeczenia przesądzającego o niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku do sygn. akt I ACa 189/15, poza treścią której znajduje się kwestia roszczeń odszkodowawczych przysługujących powodowi, co w konsekwencji doprowadziło do braku rozpoznania istoty sprawy;

c. art. 224 § 1 k.p.c. poprzez przedwczesne zamknięcie rozprawy, pomimo nieustalenia podstawy prawnej i faktycznej rozstrzygnięcia, co skutkowało nieprzeprowadzeniem dowodów na wszystkie okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

d. art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. tj. z dnia 19 lipca 2019 roku (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460) poprzez pominięcie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań powoda na okoliczności powołane w pozwie z dnia 24 maja 2018 roku i niewskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy tego pominięcia;

e. art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. tj. z dnia 19 lipca 2019 roku (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460) poprzez pominięcie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów wskazanych w pozwie z dnia 24 maja 2018 roku na wszystkie okoliczności wskazane przez powoda i ograniczenie tezy dowodowej tylko i wyłącznie do okoliczności treści dokumentów, a to:

- kserokopia pozwu z dnia 2 czerwca 2010 roku (bez załączników) do sprawy o sygn. akt IX GC 378/10;

- kserokopia faktury VAT Nr (...) z dnia 6 marca 2009 roku;

- kserokopia faktury VAT Nr (...) z dnia 6 marca 2009 roku;

- kserokopia faktury VAT Nr (...)/k z dnia 27 kwietnia 2009 roku;

- kserokopia wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie, Wydział IX Gospodarczy z dnia 19 września 2014 roku, sygn. akt IX GC 378/10 wraz z uzasadnieniem;

- kserokopia apelacji powoda z dnia 19 listopada 2014 roku od wyroku o sygn. akt IX GC 378/10;

- kserokopia wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Wydział I Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku, sygn. akt I ACa 189/15;

i niewskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy tego pominięcia,

co w konsekwencji powyższego doprowadziło do:

nieustalenia stanu faktycznego sprawy, a to do nieustalenia istnienia: szkody wyrządzonej powodowi wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku do sygn. akt I ACa 189/15, wysokości tej szkody, adekwatnego związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy wydaniem wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I Wydział Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku do sygn. akt I ACa 189/15 w zakresie daty początkowej naliczania odsetek ustawowych od kwoty 204.710,10 zł od dnia 23 kwietnia 2010 roku zamiast od dnia 7 kwietnia 2009 roku a dojściem do szkody;

f. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo istnienia okoliczności sprawy przekonujących o tym, że w przedmiotowym przypadku obciążenie powoda kosztami procesu na rzecz pozwanego jest niesłuszne.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz zasądzenie pełnomocnikowi z urzędu powoda kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym wedle norm prawem przepisanych, jako że koszty te nie zostały uiszczone ani w całości ani w części i pozostawienie Sądowi I instancji rozstrzygnięcia kosztów procesu za obie instancje. Ewentualnie z ostrożności procesowej w przypadku braku podzielenia przez Sąd II instancji stanowiska powoda w zakresie nierozpoznania istoty sprawy lub potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości powód wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem I instancji oraz w postępowaniu przed Sądem II instancji według norm prawem przepisanych, które nie zostały uiszczone ani w całości ani w części. W przypadku oddalenia apelacji przez tut. Sąd, wniósł o nieobciążanie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym poniesionymi przez pozwanego, oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu powoda - adwokat G. G. - kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi w postępowaniu apelacyjnym wedle norm prawem przepisanych, które to koszty nie zostały uiszczone ani w całości ani w części.

Jednocześnie wniósł na zasadzie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z: kserokopii pozwu z dnia 2 czerwca 2010 roku (bez załączników) do sprawy o sygn. akt IX GC 378/10, kserokopii faktury VAT Nr (...) z dnia 6 marca 2009 roku, kserokopii faktury VAT Nr (...) z dnia 6 marca 2009 roku, kserokopii faktury VAT Nr (...) /k z dnia 27 kwietnia 2009 roku, kserokopii wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie, Wydział IX Gospodarczy z dnia 19 września 2014 roku, sygn. akt IX GC 378/10 wraz z uzasadnieniem, kserokopii apelacji powoda z dnia 19 listopada 2014 roku od wyroku o sygn. akt IX GC 378/10, kserokopii wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Wydział I Cywilny z dnia 28 kwietnia 2015 roku, sygn. akt I ACa 189/15 i przesłuchania powoda na okoliczności wskazane w passusach uzasadnienia pozwu z dnia 24 maja 2018 roku, bezpośrednio poprzedzających powołanie danego dowodu, a zwłaszcza na okoliczność: poniesienia przez powoda szkody, wysokości szkody, adekwatnego związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy wydaniem wyroku o sygn. akt: I ACa 189/15 w dniu 28 kwietnia 2015 roku przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w zakresie daty początkowej naliczania odsetek ustawowych od kwoty 204.710,10 zł od dnia 23 kwietnia 2010 roku zamiast od dnia 7 kwietnia 2009 roku a dojściem do szkody.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego i oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się zasadna jedynie w niewielkim zakresie, dotyczącym zmiany orzeczenia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W pozostałym zakresie apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, jak również okoliczności, które ten Sąd uznał, za bezsporne pomiędzy stronami, uznając je za prawidłowe i oparte na właściwej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego. Wbrew wywodom apelacji Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się żadnego z zarzucanych uchybień - w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy, poddał go wnikliwej ocenie, a w konsekwencji ustalił stan faktyczny, odpowiadający treści zaoferowanych przez stronę dowodów. Stąd też Sąd Okręgowy, uznając ustalenia te za prawidłowe, przyjął je za własne, czyniąc integralną częścią swojego stanowiska i uznając za zbędne ponowne ich przytaczanie.

Przechodząc do poszczególnych zarzutów apelacji w pierwszej kolejności należało odnieść w tym przypadku do zarzutów naruszenia prawa materialnego, gdyż dopiero przesądzenie kwestii, czy powodowi w ogóle przysługiwało roszczenie o odszkodowanie na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. zaktualizowałoby zagadnienie oceny zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego.

W przedmiotowej sprawie przy rozstrzyganiu kluczowe znaczenie miały okoliczności, które były pomiędzy stronami bezsporne. W szczególności nie była kwestionowana przez strony okoliczność, iż powód nie uzyskał wymaganego przez art. 417¹ § 2 k.c. prejudykatu. Nie toczyło się bowiem postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Skarżący podnosił jedynie, że nie wiedział o możliwości i konieczności uzyskania prejudykatu.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji wyraził prawidłowy pogląd w kwestii niedopuszczalności dochodzenia roszczeń odszkodowawczych na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. w przypadku braku prejudykatu stwierdzającego wadliwość orzeczenia, z którego wydaniem strona wiązała swoją szkodę. Należy mieć na uwadze, iż przepis art. 417¹ k.c. stanowi *lex specialis* względem art. 417 k.c., jest też poświęcony regulacji szczególnych przypadków wyrządzenia szkody przy wykonywaniu władzy publicznej, a mianowicie szkody wynikłej z wydania aktu normatywnego, prawomocnego orzeczenia albo ostatecznej decyzji oraz szkody wyrządzonej przez zaniechanie wydania tych aktów, orzeczeń albo decyzji. Odrębnością, którą wprowadza komentowany artykuł w porównaniu z art. 417 k.c., jest wymóg uzyskania określonego w przepisach szczególnych prejudykatu, a więc orzeczenia przesądzającego o niezgodności z prawem danego zachowania władzy publicznej. Rola tego prejudykatu polega na tym, że niedopuszczalne jest przed jego wydaniem zasądzenie odszkodowania za szkodę spowodowaną deliktem władzy publicznej. Z treści art. 417¹ § 2 wynika wprost, że niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia nie może być przedmiotem samodzielnych ustaleń Sądu w procesie o naprawienie szkody. Sąd rozpoznający sprawę o odszkodowanie nie jest właściwy do indywidualnej oceny legalności konkretnego wyroku lub postanowienia wskazywanego jako źródło szkody. Przepis art. 417¹ § 2 k.c. nie tylko nie upoważnia Sądów odszkodowawczych do samodzielnego stwierdzania bezprawności orzeczeń, ale odsyła w tym zakresie do właściwych procedur. Szczególnym przewidzianym do tego trybem jest skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ - art. 424¹² k.p.c.). Prawomocne orzeczenie może być również wzruszone wskutek skargi kasacyjnej lub skargi o wznowienie postępowania, gdy dojdzie do uchylecia lub zmiany wyroku. Potrzebę podważenia jego zgodności z prawem w odrębnym postępowaniu uzasadniają względy związane z zasadą pewności prawa, co niesie za sobą konieczność dokonywania jego jednolitej wykładni i stosowania. Sąd odszkodowawczy nie może samodzielnie orzekać o legalności orzeczenia, gdyż stwarza to niebezpieczeństwo wydawania sprzecznych rozstrzygnięć.

Skarżący nie wykazał, aby uzyskał w jednym z wymienionych trybów prejudykat stwierdzający niezgodność z polskim prawem prawomocnego wyroku, który wskazuje jako źródło swojej szkody. Brak stosownego prejudykatu wywołuje skutki w zakresie prawa materialnego - niemożność skutecznego dochodzenia roszczenia odszkodowawczego od Skarbu Państwa na podstawie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. Zatem do czasu, gdy wadliwość prawomocnego orzeczenia, z którego wydaniem strona wiąże odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa, nie zostanie stwierdzona w odrębnym postępowaniu, orzeczenie to uznaje się za odpowiadające prawu, co gwarantuje ochronę stanów ukształtowanych na jego podstawie.

Należy też mieć na uwadze, że powołany przez skarżącego art. 77 ust. 1 Konstytucji wyrażający konstytucyjne prawo do odszkodowania za bezprawne wyrządzenie szkody przez władzę publiczną, nie wskazuje wyczerpująco ani jaka szkoda ma podlegać naprawieniu, ani nie rozstrzyga co decyduje o wymaganej przesłance bezprawności, nie wspominając o drodze, na jakiej realizacja uprawnienia odszkodowawczego ma nastąpić. Unormowania te są zawarte w ustawach zwykłych (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2003 roku, K 20/02, OTK 2003/7/76 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 roku, II CSK 570/10, LEX nr 847123). Powołany na wstępie art. 417¹ k.c. zawiera normy regulujące szczególne postacie bezprawnego wyrządzenia szkody przez władzę publiczną, ograniczając odpowiedzialność określoną w art. 417 k.c. przez to, że wprowadzają kwalifikowany sposób stwierdzenia bezprawności w przypadku określonych rodzajów aktów władczych.

Wbrew twierdzeniom apelacji Sąd pierwszej instancji słusznie nie zastosował art. 424^{lb} k.p.c. w niniejszej sprawie. Regulacja ta dotyczy bowiem orzeczeń od których skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia nie przysługuje, wówczas tylko odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków (art. 424[1b] k.p.c.). W niniejszej zaś sprawie żądanie powoda dotyczy szkody jaka miała zostać spowodowana przez prawomocny wyrok wydany przez Sąd II Instancji. Art. 424¹ k.p.c. dopuszcza zaś możliwość złożenia skargi od tego typu orzeczenia.

Za nietrafny należało także uznać podniesiony zarzutu naruszenia art. 5 k.c. poprzez sprzeczne z zasadami współzycia społecznego uwzględnienie zarzutu podniesionego przez pozwanego dotyczącego braku uzyskania przez powoda koniecznego prejudykatu. Zgodnie z treścią powołanego przepisu nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Przepis ten stanowi tzw. klauzulę generalną odnoszącą się do wszystkich możliwych przypadków, gdy powoływanie się na prawo podmiotowe nie stanowi jego wykonywania, lecz jego nadużywanie, które nie jest społecznie aprobowane i w związku z tym nie korzysta z ochrony. Norma art. 5 k.c. ma charakter wyjątkowy i można ją stosować w sytuacji, gdy w innej drodze nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego drugiej osoby. Stosowanie art. 5 k.c. znajduje uzasadnienie w sytuacjach, gdy wydane rozstrzygnięcie mimo, że zgodne z prawem, musiałyby jednocześnie zostać negatywnie ocenione na podstawie norm pozaprawnych, regulujących zasady moralne funkcjonujące w społeczeństwie. Jednakże, jak podkreśla się w orzecznictwie, stosowanie art. 5 k.c. nie może prowadzić do podważenia istnienia określonych praw podmiotowych poprzez kwestionowanie ich obowiązywania czy też niwelowanie rygoryzmu norm prawnych (tak Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 3 lipca 2018 roku, I ACa 1067/17). Art. 5 k.c. nie może stanowić podstawy roszczenia lecz umożliwia w pewnych szczególnych sytuacjach, obronę przed nadużyciem prawa. Nie dotyczy istnienia prawa (nie może go zastąpić), lecz jego realizacji. Korzystanie z art. 5 k.c., winno być zatem ostrożne bowiem zasadą jest, że korzystanie z prawa podmiotowego objęte jest domniemaniem zgodności ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem prawa i zasadami współzycia społecznego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 listopada 2017 roku, II CSK 86/17, Lex nr 2417587). Odnosząc powyższe uwagi ogólne do okoliczności niniejszej sprawy nie można zgodzić się ze skarżącym, iż uwzględnienie podnoszonego przez pozwanego zarzutu dotyczącej braku uzyskania przez powoda koniecznego prejudykatu winno być uznane za naganne w kontekście zasad współzycia społecznego. Po pierwsze, powód nie wskazał przy tym skonkretyzowanych zasad, którym jego zdaniem uchybiono. Po drugie, co zostało szczegółowo wyjaśnione powyżej, wprost z przepisów

prawa wynika kwalifikowany sposób stwierdzenia bezprawności w przypadku określonych rodzajów aktów władczych i wymóg uzyskania określonego w przepisach szczególnych prejudykatu. Z tych wszystkich względów podniesiony przez powoda zarzut naruszenia prawa materialnego w niniejszej sprawie nie mógł się ostać.

W kontekście powyższych uwag za całkowicie chybiony należało uznać zarzut nierozpoznania istoty sprawy. Za dominujący należy uznać w doktrynie i orzecznictwie pogląd, że nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy Sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. Przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji dojdzie w szczególności w razie oddalenia powództwa z uwagi na przyjęcie przedawnienia roszczenia, prekluzji lub braku legitymacji procesowej strony, której to oceny Sąd drugiej instancji nie podziela (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 roku, II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22 i z dnia 14 maja 2002 roku, V CKN 357/00, LEX nr 55513). Oceny, czy Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. Nawet niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest równoznaczne z nierozpoznanie jej istoty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1999 roku, II UKN 589/98, OSNP 2000/12/483). W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny treści żądania w oparciu o ustalony stan faktyczny i zweryfikował przesłanki odpowiedzialności deliktowej. Niezadowolenie strony z wyniku tej oceny może być co najwyżej podstawą zarzutu naruszenia prawa materialnego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał za zbędne szczegółowe odnoszenie się do podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia prawa procesowego a dotyczących zaniechań Sądu Rejonowego w zakresie postępowania dowodowego co do istnienia szkody i adekwatności związku przyczynowego. Skoro bowiem trafnie Sąd Rejonowy wywiódł, iż nie została spełniona podstawowa przesłanka zasadności roszczenia odszkodowawczego opartego na normie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c, a to istnienie prejudykatu stwierdzającego niezgodność z prawem orzeczenia, zbędnym było dopuszczenie dowodu z dokumentów na okoliczności wskazane w treści pozwu i apelacji. Co do zasady za przedmiot dowodu uznaje się fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Istotność faktów, jako przedmiot dowodu, powinna być oceniana w kontekście wskazanych w pozwie okoliczności uzasadniających powództwo (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz ich znaczenia prawnego. Nie każde fakty przedstawione przez strony powinny być przedmiotem dowodu, ponieważ Kodeks postępowania cywilnego przewiduje możliwość czynienia ustaleń na podstawie faktów niewymagających dowodu (art. 228-231 k.p.c.).

Mając na uwadze na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt 2 sentencji orzeczenia.

SSO Agnieszka Cholewa – Kuchta SSO Katarzyna Oleksiak SSO Beata Tabaka